

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران - واحد غرب

دانشکده علوم انسانی

گروه مدیریت MBA

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت MBA

عنوان پایان نامه:

بررسی عوامل مؤثر بر شکل گیری کارآفرینی در دانش آموزان مقطع متوسطه

(مورد مطالعه: ناحیه ۱ شهرستان بهارستان)

لیلا روحی

استاد راهنما: دکتر علی ربیعی

استاد مشاور: دکتر میرزا حسن حسینی

تیرماه ۱۳۹۳

تقدیم به یگانه دختر دل‌بندم، آیلا
که زمانی را که به او اختصاص داشت صرف
قدوین این مجموعه شد

تقدیم به همسرم که مرا برای ادامه تحصیل
تشویق کرد

تقدیر و تشکر:

شکر و سپاس خداوند یکتا و بی‌همتایی را که توفیقات عیان و نهان بندگان، بی‌توسل به او غیر ممکن و محال است. در غایت فروتنی و اخلاص مراتب قدردانی و سپاس خویش را بر تمامی فرزندگان و ادیبان نثار کرده و بر خود فرض می‌دانم از استاد گرانقدر و فرهیخته جناب آقای دکتر علی ربیعی که راهنمایی‌های خردمندانه ایشان در تمامی مراحل کار، راهگشا و چراغ راهم بود تقدیر و تشکر نمایم. همچنین از استاد فرزانه جناب آقای دکتر میرزاحسن حسینی که از رهنمودها و مشاوره‌های مدیرانه خویش مرا بهره‌مند ساختند کمال تشکر و قدردانی را دارم. و نیز از زحمات صادقانه اساتید بزرگوار گروه کارشناسی ارشد مدیریت MBA دانشگاه پیام نور واحد غرب تهران مراتب تشکر خود را ابراز می‌نمایم.

چکیده

یکی از عواملی که امروزه می‌تواند چهره اقتصادی و اجتماعی و صنعتی یک کشور را دگرگون کند، برخورداری از روحیه کارآفرینی و انسان کارآفرین است. کارآفرینی اساساً اکتسابی است و می‌شود که آن را به افراد آموزش داد. نقطه آغازین تحولات باید در نظام آموزشی به ویژه آموزش و پرورش باشد و گام نخست، ایجاد فضای سالم و مناسب در مدرسه است تا زمینه رشد و شکوفایی روحیه کارآفرینی در دانش‌آموزان فراهم شود.

این پژوهش با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دختر» در مقطع زمانی اردیبهشت ماه ۱۳۹۲ با هدف بررسی و اندازه‌گیری تأثیر عوامل مؤثر بر کارآفرینی در دانش‌آموزان انجام شده است. روش انجام این تحقیق پیمایشی و ابزار اندازه‌گیری آن پرسشنامه بوده است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه ناحیه (۱) بهارستان از شهرستان‌های استان تهران که در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ در پایه چهارم مشغول به تحصیل هستند، می‌باشد. در این تحقیق از روش خوشه‌بندی یک‌مرحله‌ای استفاده شده است. بنابراین مدارس که دارای پایه اول و پایه چهارم در هر ۳ رشته ریاضی، تجربی و انسانی بودند، انتخاب شده و در هر دبیرستان، پرسشنامه بین دانش‌آموزان یک کلاس از هر پایه و هر رشته توزیع گردید. سپس نمونه مورد بررسی، از طریق آمار توصیفی نظیر ایجاد جداول توزیع فراوانی و میانگین، انحراف معیار، و نمودارها از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و متغیرهای تحقیق مورد توصیف قرار گرفت.

یافته‌های تحقیق مواردی برای افزایش ویژگی‌های کارآفرینی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه حاصل شد و نیز پیشنهادهای برای افزایش و بهبود کارآفرینی در دانش‌آموزان مانند محور قرار ندادن رشته تحصیلی، افزایش فعالیت‌های جنبی آموزشی در مدرسه، افزایش کارهای گروهی، افزایش امکانات تحصیلی، دوره‌های سخنرانی و آموزش کارآفرینی و ... مطرح شده است.

واژگان کلیدی: کارآفرینی، روشهای آموزشی، محتوای دروس، فعالیت‌های آموزشی، دانش‌آموزان

۲	فصل اول: کلیات پژوهش .....
۳	۱-۱- مقدمه .....
۴	۲-۱- بیان مسأله .....
۵	۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش .....
۷	۴-۱- اهداف پژوهش .....
۷	۵-۱- سوالات پژوهش .....
۸	۶-۱- فرضیه‌های پژوهش .....
۸	۷-۱- پیشینه پژوهش .....
۱۰	۸-۱- کاربرد پژوهش .....
۱۰	۹-۱- قلمرو پژوهش .....
۱۰	۱-۹-۱- قلمرو زمانی .....
۱۱	۲-۹-۱- قلمرو مکانی .....
۱۱	۳-۹-۱- قلمرو موضوعی .....
۱۱	۱۰-۱- جنبه نوآوری پژوهش .....
۱۱	۱۱-۱- روش پژوهش .....
۱۱	۱۲-۱- جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه .....
۱۲	۱۳-۱- روش و نحوه گردآوری داده‌ها .....
۱۲	۱۴-۱- تعریف واژه‌ها .....
۱۴	فصل دوم: ادبیات پژوهش .....
۱۵	۱-۲- مقدمه .....
۱۶	۲-۲- میانی نظری .....
۱۶	۱-۲-۲- تاریخچه مفاهیم کارآفرینی .....
۱۷	۲-۲-۲- تعریف کارآفرینی .....
۱۷	۳-۲-۲- کارآفرینی از دیدگاه اقتصاددانان .....
۱۷	۴-۲-۲- کارآفرینی از دیدگاه محققان علوم رفتاری .....

۱۸	..... کارآفرینی از دیدگاه دانشمندان مدیریت	۵-۲-۲
۱۸	..... تعاریف جدید کارآفرینی	۶-۲-۲
۱۹	..... اهمیت و ضرورت کارآفرینی	۷-۲-۲
۲۱	..... رویکردهای نظری به کارآفرینی	۸-۲-۲
۲۱	..... ویژگی‌ها	۱-۸-۲-۲
۲۵	..... رویکرد رفتاری	۲-۸-۲-۲
۲۶	..... خصایص جمعیت‌شناختی	۹-۲-۲
۲۶	..... ویژگی‌های تجربی	۱-۹-۲-۲
۲۷	..... ویژگی‌های مرتبط با سابقه و پیشینه فرد	۲-۹-۲-۲
۲۹	..... انواع کارآفرینی	۱۰-۲-۲
۳۱	..... انواع مدل‌های کارآفرینی	۱۱-۲-۲
۴۰	..... فرآیند کارآفرینی	۳-۲-۲
۴۰	..... مرحله شکل‌گیری تفکر	۱-۳-۲
۴۰	..... مرحله تدوین برنامه فعالیت کاری	۲-۳-۲
۴۱	..... مرحله اجرای تفکر	۳-۳-۲
۴۲	..... آموزش کارآفرینی	۴-۲-۲
۴۲	..... سابقه آموزش کارآفرینی	۱-۴-۲
۴۶	..... تحقیق در آموزش کارآفرینی	۲-۴-۲
۴۷	..... اهمیت آموزش کارآفرینی	۳-۴-۲
۴۸	..... اثرات آموزش کارآفرینی	۴-۴-۲
۴۹	..... اهداف مورد نظر در آموزش کارآفرینی	۵-۴-۲
۵۰	..... آموزش مهارت‌های کارآفرینی	۶-۴-۲
۵۱	..... آموزش و انگیزه و رفتار کارآفرین بودن	۷-۴-۲
۵۲	..... کارآفرینی در آموزش و پرورش	۵-۲-۲
۵۲	..... کارآفرینی به عنوان یک هدف آموزش و پرورش	۱-۵-۲

- ۵۴ ..... ۲-۵-۲- کارآفرینی، اصول، قواعد و روش‌ها
- ۵۴ ..... ۲-۵-۲-۱- اصول توسعه کارآفرینی در نظام آموزشی
- ۵۹ ..... ۲-۵-۲-۲- مراحل توسعه کارآفرینی
- ۶۰ ..... ۲-۵-۲-۳- برنامه‌ریزی استراتژیک در نظام آموزشی
- ۶۱ ..... ۲-۵-۲-۴- محتوای مواد آموزشی
- ۶۴ ..... ۲-۵-۲-۵- روش‌های یاددهی-یادگیری
- ۶۵ ..... ۲-۵-۲-۶- روش‌های ارزشیابی
- ۶۶ ..... ۲-۵-۲-۷- معلمان
- ۶۹ ..... ۲-۵-۲-۸- جذب مدیران و معلمان خلاق
- ۶۹ ..... ۲-۵-۳- کارآفرینی و اصلاحات آموزشی
- ۷۰ ..... ۲-۵-۴- کارآفرینی، وظایف و عملکردها
- ۷۱ ..... ۲-۵-۵- کارآفرینی، همکاری میان بخش‌ها
- ۷۲ ..... ۲-۶- مدارس و مؤسسات آموزشی
- ۷۴ ..... ۲-۷- کارآفرینی و مدارس در جهان
- ۷۴ ..... ۲-۷-۱- اسپانیا
- ۷۴ ..... ۲-۷-۲- فرانسه
- ۷۴ ..... ۲-۷-۳- فنلاند
- ۷۵ ..... ۲-۷-۴- آلمان
- ۷۵ ..... ۲-۷-۵- استرالیا
- ۷۶ ..... ۲-۷-۶- سوئد
- ۷۶ ..... ۲-۸-۸- پیشینه تحقیق
- ۷۶ ..... ۲-۸-۱- تحقیقات انجام شده در داخل کشور
- ۷۸ ..... ۲-۸-۲- تحقیقات انجام شده در خارج کشور
- ۷۹ ..... ۲-۹- مدل پژوهش
- ۸۰ ..... فصل سوم: روش پژوهش

۸۱	۱-۳- مقدمه
۸۱	۲-۳- طرح تحقیق
۸۱	۱-۲-۳- نوع تحقیق
۸۲	۲-۲-۳- قلمرو تحقیق
۸۲	۳-۳- جامعه و نمونه آماری
۸۲	۱-۳-۳- جامعه آماری
۸۲	۲-۳-۳- نمونه آماری و روش نمونه‌گیری
۸۳	۴-۳- ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۸۳	۱-۴-۳- مطالعات کتابخانه‌ای
۸۳	۲-۴-۳- پژوهش‌های میدانی
۸۵	۵-۳- روایی و پایایی
۸۵	۱-۵-۳- روایی (اعتبار)
۸۶	۲-۵-۳- پایایی (قابلیت اعتماد)
۸۷	۶-۳- روش تحلیل داده‌ها
۸۸	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۸۹	۱-۴- مقدمه
۸۹	۲-۴- آمار توصیفی
۸۹	۱-۲-۴- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها
۹۷	۳-۴- آمار استنباطی
۱۰۲	۴-۴- بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها
۱۰۳	۵-۴- سؤالات بخش ۱
۱۱۳	۶-۴- بررسی تأثیر شاخص‌های دبیرستانی در کارآفرینی
۱۱۸	۷-۴- بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرها
۱۱۹	۸-۴- سؤالات بخش ۲
۱۲۵	فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۲۶	.....	۱-۵- مقدمه
۱۲۷	.....	۲-۵- نتایج توصیفی
۱۲۸	.....	۳-۵- نتایج استنباطی
۱۳۳	.....	۴-۵- بحث و نتیجه‌گیری
۱۳۵	.....	۵-۵- محدودیت‌های تحقیق
۱۳۴	.....	۶-۵- پیشنهادات
۱۳۵	.....	۱-۶-۵- پیشنهادات برای افزایش کارآفرینی در دانش‌آموزان
۱۳۵	.....	۲-۶-۵- پیشنهادات برای سیاستگذاران آموزش و پرورش
۱۳۵	.....	۳-۶-۵- پیشنهادات برای تحقیقات آتی
۱۳۸	.....	منابع

پیوست

پیوست شماره (۱): پرسشنامه ویژگی‌های فردی

پیوست شماره (۲): پرسشنامه شاخص‌های دبیرستانی مؤثر بر کارآفرینی

فهرست جداول، نمودارها و اشکال

۱۶	جدول ۱-۲
۲۹	شکل ۱-۲
۳۳	شکل ۲-۲
۳۵	شکل ۳-۲
۳۶	شکل ۴-۲
۳۷	شکل ۵-۲
۳۸	شکل ۶-۲
۳۹	شکل ۷-۲
۴۰	شکل ۸-۲
۴۱	شکل ۹-۲
۴۶	جدول ۲-۲
۷۹	شکل ۱۰-۲
۸۷	جدول ۱-۳
۹۰	جدول ۱-۴
۹۱	جدول ۲-۴
۹۱	نمودار ۱-۴
۹۲	جدول ۳-۴
۹۲	نمودار ۲-۴
۹۳	جدول ۴-۴
۹۳	نمودار ۳-۴
۹۴	جدول ۵-۴
۹۴	نمودار ۴-۴
۹۵	جدول ۶-۴
۹۶	نمودار ۵-۴

۹۷.....	جدول ۷-۴
۹۷.....	نمودار ۶-۴
۹۸.....	جدول ۸-۴
۹۸.....	نمودار ۷-۴
۹۹.....	جدول ۹-۴
۹۹.....	نمودار ۸-۴
۱۰۰.....	جدول ۱۰-۴
۱۰۰.....	نمودار ۹-۴
۱۰۱.....	جدول ۱۱-۴
۱۰۱.....	نمودار ۱۰-۴
۱۰۲.....	جدول ۱۲-۴
۱۰۳.....	جدول ۱۳-۴
۱۰۴.....	جدول ۱۴-۴
۱۰۵.....	جدول ۱۵-۴
۱۰۶.....	جدول ۱۶-۴
۱۰۷.....	جدول ۱۷-۴
۱۰۹.....	جدول ۱۸-۴
۱۱۰.....	جدول ۱۹-۴
۱۱۱.....	جدول ۲۰-۴
۱۱۲.....	جدول ۲۱-۴
۱۱۲.....	نمودار ۱۱-۴
۱۱۳.....	جدول ۲۲-۴
۱۱۳.....	نمودار ۱۲-۴
۱۱۴.....	جدول ۲۳-۴
۱۱۴.....	نمودار ۱۳-۴

۱۱۵.....	جدول ۲۴-۴
۱۱۵.....	نمودار ۱۴-۴
۱۱۶.....	جدول ۲۵-۴
۱۱۶.....	نمودار ۱۵-۴
۱۱۷.....	جدول ۲۶-۴
۱۱۷.....	نمودار ۱۶-۴
۱۱۸.....	جدول ۲۷-۴
۱۱۹.....	جدول ۲۸-۴
۱۲۰.....	جدول ۲۹-۴
۱۲۱.....	جدول ۳۰-۴
۱۲۲.....	جدول ۳۱-۴
۱۲۳.....	جدول ۳۲-۴
۱۲۴.....	جدول ۳۳-۴

مقدمه

کارآفرینی مفهومی عینی و عملی است که هم‌زمان با آغاز زندگی انسان بر روی زمین و تلاش برای کسب درآمد و تأمین مایحتاج زندگی پا به عرصه وجود گذاشته است. اما طرح این مقوله به عنوان یک مفهوم علمی سابقه چندانی ندارد. مفاهیم این دانش یکی از مسائل مطرح در این حوزه، جایگاه آموزش کارآفرینی و از جمله مسائل مطرح درباره این آموزش‌ها نحوه ارزیابی اثربخشی آنهاست. با وجود تحقیقات متنوعی که در حوزه مزبور انجام شده و الگوهای متنوعی که در این زمینه ارائه شده‌اند، هنوز یک اجماع جهانی در این باره حاصل نشده است به همین دلیل تحقیق درباره آن هم‌چنان ادامه دارد.

تغییر و تحولات روبرو شدن با محیط تازه و اتفاقات نو و اطلاعات و فن‌آوری‌های جدید همواره ما را بر آن داشته که به فکر آن باشیم که افرادی را تربیت کنیم که در سال‌های آینده بتوانند کشور را به سوی خودکفایی سوق دهند و پاسخگوی نیازهای در حال تغییر جامعه بوده و افرادی نوآور و کارآفرین باشند. لازمه داشتن چنین افرادی برخورداری از محیط‌های آموزشی مناسب است. نقطه آغازین تحولات باید در نظام آموزشی به ویژه آموزش و پرورش باشد و گام نخست، ایجاد فضای سالم و مناسب در مدرسه است.

از آنجا که آموزش و پرورش از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی می‌باشد، به همین دلیل کیفیت سایر نهادهای اجتماعی نیز تا اندازه زیادی به چگونگی عملکرد آموزش و پرورش بستگی دارد. شناسایی استعدادها و ایجاد شرایط لازم برای شکوفایی افراد در زمینه‌های مختلف و رشد موزون و متعادل انسان در جنبه‌های عقلانی، عاطفی و جسمانی مسئولیت‌های سنگینی است که آموزش و پرورش باید به انجام برساند.

فصل اول

کلیات پژوهش

روند شکل‌گیری تمدن بشری از گذشته تاکنون نشان می‌دهد که دلیل اصلی و مشترک پیشرفت زندگی بشر در دوران‌های مختلف تاریخ همواره عامل تغییر و تحول بوده که خود موجب دگرگونی‌های عظیم و گسترده‌ای در تمامی ابعاد و جلوه‌های زندگی انسان شده است و در آینده نیز بشر در انتظار تحولات شگرفی در کلیه ابعاد اقتصادی، اجتماعی و ... است (حسن مرادی، ۱۳۸۵). برای پاسخ به نیازهای ناشی از این تحولات و دگرگونی‌ها، دیگر نمی‌توان به فرایندهای موجود اکتفا کرد. از این رو تداوم حیات و بقای جوامع نیازمند ارائه راه‌ها و روش‌های جدید به منظور مقابله با مشکلات است. به همین دلیل نوآوری، ابداع، تولید محصولات جدید، فرایندها و روش‌های نو بیش از پیش ضرورت می‌یابد. (مشایخی و تاج‌آبادی و مرادی‌نژاد، ۱۳۸۷)

بی‌تردید یکی از عواملی که امروزه می‌تواند چهره اقتصادی و اجتماعی و صنعتی یک کشور را دگرگون کند، برخورداری از روحیه کارآفرینی، فعالیت‌های کارآفرینانه و در نهایت انسان کارآفرین است. امروزه روحیه کارآفرینی عامل مهمی در شکل‌گیری تمدن نوین صنعتی به شمار می‌رود. (موسوی بازرگان، ۱۳۸۶)

کارآفرینی اساساً اکتسابی است؛ یعنی می‌شود که آن را به افراد آموزش، تقویت و پرورش داد. (احمدپور داریانی، ۱۳۷۶) لذا با شناخت قابلیت‌های روانشناختی کارآفرینی از یک سو و شناخت زمینه‌های مناسب بروز و پرورش این قابلیت‌ها در جامعه، به خصوص در نظام آموزشی از سوی دیگر، می‌توان نیروی انسانی کارآفرین روانه بازار کار کرد.

نظر به موارد مذکور و با عنایت به اینکه نقطه آغازین تحولات باید در نظام آموزشی به ویژه آموزش و پرورش باشد و زمینه رشد و شکوفایی روحیه کارآفرینی در دانش‌آموزان فراهم شود، در این پژوهش سعی می‌شود تا میزان روحیه کارآفرینی دانش‌آموزان را مورد سنجش قرار داده و رابطه برخی عوامل مانند فعالیت‌های آموزشی جنبی، محتوای دروس، توان علمی دبیران، شیوه‌های نوین تدریس و عملکرد مشاورین مدارس با کارآفرینی دانش‌آموزان بررسی شود.

۱-۲- بیان مسأله

امروزه کارآفرینی بعنوان عنصر حیات آفرین و دگرگونی بخش و نیز عامل تغییر در تجدید ساختار جوامع به شمار می‌رود تا در سازگاری و تعامل با تحولات عمیق و شتابان عصر شگفت‌آور اطلاعات و ارتباطات و در راه ارتقاء و رشد جهشی شاخص‌های توسعه‌ای ملت‌ها در جایگاه یک عامل رقابتی نقش بارز و ارزنده‌ای را ایفا نماید. کارآفرینان در مقام انسان‌های متعالی، جوامع را از رکود و ایستایی، خمودگی و سستی رهانیده و بسوی پویایی، حرکت، انسجام و توسعه‌ی متوازن رهنمون می‌سازند. آنان همچنین برای سازمان‌ها، بنگاه‌ها، اجتماعات و کشورها مزیت‌آفرین بوده و دراعتلا و ترقی انسان‌های دیگر و در جهت تأمین آسایش و رفاه، خوشبختی و رفع نیازهای اساسی جوامع خود از هر گونه کوشش و تلاشی فروگذار نمی‌باشند.

کارآفرینی خلق و ایجاد بینشی ارزشمند از هیچ است، یعنی فرایند ایجاد و دستیابی به فرصت‌ها و دنبال کردن آن‌ها؛ بنابراین کارآفرین کسی است که توانایی آن را دارد تا فرصت‌های کسب و کار را ببیند و آن‌ها را ارزیابی کند، سپس منابع لازم را جمع‌آوری و از آن‌ها بهره‌برداری بهینه نماید و به عبارتی از راه ایجاد و سازمان‌دهی مجموعه‌ی منحصر به فردی از منابع، به دنبال بهره‌برداری اثربخش از فرصت‌ها باشد که ویژگی‌های شاخص روانشناختی آنان عبارتند از: توفیق‌طلبی (نیاز به پیشرفت)، تمایل به خلاقیت، نیاز به استقلال، خطرپذیری، عزم و اراده (مرکز کنترل درونی) (آقایی، ۱۳۷۸).

تغییر و تحولات روبرو شدن با محیط تازه و اتفاقات نو و اطلاعات و فن‌آوری‌های جدید همواره ما را بر آن داشته که به فکر آن باشیم که افرادی را تربیت کنیم که در سال‌های آینده بتوانند کشور را به سوی خودکفایی سوق دهند و پاسخگوی نیازهای در حال تغییر جامعه بوده و افرادی نوآور و کارآفرین باشند. لازمه داشتن چنین افرادی برخورداری از محیط‌های آموزشی مناسب است.

نقطه آغازین تحولات باید در نظام آموزشی به ویژه آموزش و پرورش باشد و گام نخست، ایجاد فضای سالم و مناسب در مدرسه است تا زمینه رشد و شکوفایی روحیه کارآفرینی در دانش‌آموزان فراهم شود و آموزش و پرورش نیازمند فضایی است که کودکان، نوجوانان، افرادی متفکر، نوآور و با اعتماد به نفس برآیند نه مهره‌های بی‌جان که در گردونه زندگی، بی‌اختیار به هر سو روان باشند و مدارس ما باید پرورش‌دهنده دانش‌آموزانی باشند که با جرأت و جسارت و تکیه بر انرژی درونی و تلاش و عملکرد از شکست نهراسند و آن را پلی برای پیروزی تلقی کنند (صافی، ۱۳۸۰).

برای رسیدن به این مهم مدارس ما باید در سیستم خود بازبینی کرده و به صورت مستقیم و غیرمستقیم موضوع کارآفرینی را مورد توجه قرار دهند، به نحوی که فارغ‌التحصیلان مدارس قادر باشند در آینده کارآفرین شوند (موسوی بازرگان، ۱۳۷۸).

فارغ‌التحصیلان نظام آموزشی باید دانش‌آموختگانی پویا و خلاق بوده که خود توان گردآوری منابع مختلف تولید را داشته باشند و بتوانند با کوشش‌های خلاقانه خود به کسب و کار و باز نشر ارزش‌ها بپردازند. دیدگاه‌های مختلف ارزیاب برنامه‌های تحصیلی و نظام‌های ارزشیابی عملکرد همگی بر این نکته تأکید دارند که برای اطمینان از اثربخش بودن فعالیت‌های یک سیستم، اطمینان از مناسب بودن ورودی‌های سیستم به تنهایی کافی نیست و لازم است سایر عوامل تأثیرگذار نیز به دقت مورد توجه قرار گیرد. (دراکسلر و حداد، ۱۳۸۴)

بر همین اساس در این تحقیق برآنیم تا میزان کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه را به دست آورده و به بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان بهارستان بپردازیم.

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

سیر تغییر و تحولات و پیشرفت‌های اجتماعی نیاز به آموزش و پرورش اثربخش را ضروری ساخته است. با توجه به شکل‌گیری علمی و استنتاجی افراد در دوران مدرسه و با توجه به انتظارات جدیدی که از سیستم آموزشی مدارس می‌رود، لازم است پژوهش‌های زیادی در حوزه اثربخش‌تر نمودن سیستم نظام آموزشی کشور انجام گیرد (بکان، ۱۳۸۹).

آموزش و پرورش نیازمند فضای سازمانی است که در آن کودکان و نوجوانان افرادی نیرومند، متفکر و با اعتماد به نفس بار آیند. مدارس باید پرورش‌دهنده دانش‌آموزانی باشند که با جرأت و تکیه بر انرژی درونی، تلاش و عملکرد خویش از شکست نهراسند و آن را پلی به سوی پیروزی تلقی نمایند (موسوی بازرگان، ۱۳۷۸).

از آنجا که آموزش و پرورش از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی می‌باشد، به همین دلیل کیفیت سایر نهادهای اجتماعی نیز تا اندازه زیادی به چگونگی عملکرد آموزش و پرورش بستگی دارد. شناسایی استعدادها و

ایجاد شرایط لازم برای شکوفایی افراد در زمینه‌های مختلف و رشد موزون و متعادل انسان در جنبه‌های عقلانی، عاطفی و جسمانی مسئولیت‌های سنگینی است که آموزش و پرورش باید به انجام برساند (رحیم‌پور، ۱۳۸۴).

اولین کشوری که ترویج فرهنگ کارآفرینی را از سطح دبیرستان شروع کرد، ژاپن بود. اولین مؤسسه در توکیو در سال ۱۹۵۶ میلادی آغاز به کار کرد. در سال ۱۹۵۸ سازمان آموزش و پرورش ژاپن طرحی را برای اشاعه فرهنگ کارآفرینی تحت عنوان سربازان فداکار اقتصادی ژاپن پیاده و اجرا کرد. بر اساس این طرح از افراد از سطح دبیرستان‌ها به مسئله کارآفرینی پرداخته و آموزش دیدند که در حین تحصیل چگونه کار کنند و به دنبال کسب سود باشند؛ و چگونه کشورشان را از وابستگی صنعتی رهایی دهند. به تدریج مسئله کارآفرینی در ژاپن به سطح دانشگاه‌ها هم کشیده شد (آقاجانی، ۱۳۸۴).

هوارد^۱ (۲۰۰۴) در پژوهشی تأثیر توسعه قابلیت‌های کارآفرینی (استقلال‌طلبی، ریسک‌پذیری، انگیزه پیشرفت، کنترل درونی و اعتماد به نفس و جسارت خلاقیت) را بر کارآفرینی ۴۵۰ نفر از دانش‌آموزان مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که رابطه مستقیمی بین این قابلیت‌ها و توانایی کارآفرینی افراد وجود دارد.

به نظر می‌رسد آنچه جامعه امروز از مدارس و آموزش و پرورش می‌خواهد با آنچه مدرسه تحویل جامعه می‌دهد یکسان نیست. نه تنها برون‌داد مدارس در جامعه جوابگوی تغییرات و تحولات سریع جهانی نیست، شاید بتوان گفت که راه‌گشای معضلات فعلی کشور نیز نیست. رشد سریع جمعیت و افزایش نرخ بیکاری جوانان و عدم جذب متناسب دانش‌آموزان در دانشگاه‌ها چالش‌هایی است که جامعه ما با آن درگیر است. برای پرهیز از این چالش‌ها در آینده و رفع آن‌ها به بهترین شکل در حال حاضر باید تحقیقاتی از این دست انجام شده و نتایج آن در اختیار متولیان امر قرار گیرد.

۱-۴- اهداف پژوهش

۱- بررسی میزان ویژگی‌های کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه

۲- بررسی تأثیر شاخص محتوای دروس بر کارآفرینی دانش‌آموزان

---

¹ . Howard

۳- بررسی تأثیر شاخص فعالیت‌های آموزشی جنبی مدرسه بر کارآفرینی دانش‌آموزان

۴- بررسی تأثیر شاخص روش‌های آموزشی بر کارآفرینی دانش‌آموزان

۵- بررسی تأثیر شاخص توان علمی دبیر بر کارآفرینی دانش‌آموزان

۶- بررسی تأثیر شاخص عملکرد مشاورین بر کارآفرینی دانش‌آموزان

۱-۵- سوالات پژوهش

۱- آیا خصوصیات کارآفرینی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شکل یافته است؟

۲- آیا محتوای دروس بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر می‌گذارد؟

۳- آیا فعالیت‌های آموزشی جنبی مدرسه بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر می‌گذارد؟

۴- آیا روش‌های آموزشی (شیوه تدریس) بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر می‌گذارد؟

۵- آیا توان علمی دبیران بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر می‌گذارد؟

۶- آیا عملکرد مشاوران بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر می‌گذارد؟

۱-۶- فرضیه‌های پژوهش

۱- خصوصیات کارآفرینی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شکل یافته است.

۲- خصوصیات کارآفرینی در دانش‌آموزان پایه اول و چهارم مقطع متوسطه متفاوت می‌باشد.

۳- فعالیت‌های آموزشی جنبی مدرسه بر شکل‌گیری کارآفرینی در دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر می‌گذارد.